

Vernieuwing en traditie

Een vorig maal vergeleken we traditie met de bedding van een rivier. Zoals het smeltwater van de Zwitserse alpen via de bedding van de Rijn ons land binnenstroomt, zo ontvangt de gemeente de zegen van God via de bedding van een traditie. In dit artikel zou ik traditie willen omschrijven als het aderstelsel in het lichaam van Christus, de gemeente. Aan de hand van dit beeld laat zich uitleggen hoe groei en vernieuwing in de gemeente niet buiten eerbiediging van de traditie om tot stand te kunnen komen.

Aders in het lichaam

Alle cellen van ons lichaam hebben voedingsstoffen en zuurstof nodig om zich voortdurend te vernieuwen. Het bloed dat deze stoffen transporteert doet zeer ordelijk de ronde in ons lichaam. Het leven zoekt niet spontaan en impulsief zijn weg naar de cellen; het stroomt door een netwerk van slagaders, aders en haarvaten. Je moet voorzichtig omgaan met deze levensaders. Een slagaderlijke bloeding kan de dood ten gevolge hebben! Ook in het lichaam van Christus circuleren de levensstoffen in een aderstelsel. De onderhouding, vernieuwing en groei van het lichaam loopt langs bepaalde banen. En hierin verschilt de ene geloofsgemeenschap van de andere: de harte-klop van het geloof wordt in de Vergadering van Gelovigen gevoeld in de viering van het Avondmaal. Een baptistengemeente leeft op tijdens een doopdienst. Een echte gereformeerde groeit in het luisteren naar een degelijke preek. Een Leger des Heilscorps blaast zich warm in een openluchtsamenkomst. Geloofsgemeenschappen hebben, net als mensen, hun eigen specifieke aderstelsel. Dat aderstelsel is de eigen traditie.

Spelen met aders....

Wie aan een slagader raakt speelt met leven. Wie in de gemeente aan een vitale traditie raakt doet hetzelfde. Je kunt van een pinkstergemeente niet vragen het spreken in tongen op te geven als onderdeel van de samenkomst. Ze leeft gedeeltelijk van deze traditie! Wanneer ze het wel zou kunnen opgeven, was ze als pinkstergemeente daarvoor reeds gestorven! Je kunt van een baptisten gemeente niet verlangen om niet-gedoopten als lid te aanvaarden. Dat klinkt enghartig. Christenen uit andere gemeenschappen, die qua geloofsbeleving zeer dicht bij baptisten staan verwijten ons wel sektarisme vanwege ons vasthouden aan de doop door onderdompeling op belijdenis van geloof als voorwaarde voor lidmaatschap. Twee Engelse 'evangelicals' - een anglicaan en een baptist - hebben een boekje geschreven waarin zij pleiten voor een evangelische gemeente waarin zowel plaats is voor kinderdoop als voor doop op belijdenis van geloof (het is ook in Nederland uitgegeven: D. Bridge, D. Phypers, *Het water dat scheiding brengt*, Arnhem 1981). Heeft zo'n gemeente recht van bestaan? Wie het boekje leest komt zeker aansprekende argumenten voor zo'n gemeente tegen. Alleen: een baptistengemeente die hieraan meedoet had waarschijnlijk tevoren al opgehouden een baptistengemeente te zijn. Zo'n gemeente had al eerder in haar bestaan, andere zaken dan de doop prioriteit gegeven. Zo'n baptistengemeente was in haar hart eigenlijk al een 'evangelische gemeente'. Een 'echte' baptistengemeente moet je niet aan de doop komen. En een 'echte' pinkstergemeente moet je niet aan het spreken in tongen komen. Want dan raak je aan de slagaders in dat deel van het lichaam van Christus. Wie hier toch 'doorpakt' forceert alleen een slagaderlijke bloeding.

Vernieuwing, groei en traditie

Wie een gemeente wil vernieuwen door aan vitale tradities te raken, richt een bloedbad aan dat met de dood van die gemeente kan eindigen. Enthousiaste, gedreven voorgangers die in een gemeente op de vernieuwingstoer gingen hebben dat dikwijls ondervonden, óók tot hun eigen schade. Geestelijke groei en vernieuwing laten zich niet operatief organiseren. Zulke dingen zijn het geheim van het geloofs- en gemeentelven zelf. Ze gaan daarom nooit echt buiten de bloedbanen van de gemeente om. Vernieuwing en groei van een gemeente vindt plaats binnen het kader van de vitale tradities van die gemeente.

Geestelijke vernieuwing en groei laten zich niet operatief van buitenaf organiseren. Groei komt van binnenuit. Dat heeft alles met 'traditie' te maken. Paulus schrijft: 'Zelf heb ik bij overlevering van de Heer ontvangen, wat ik u weder overgegeven heb' (2 Cor. 11:23). Dat is levende traditie: doorgeven wat je zelf ontvangen hebt, ten diepste van de Heer zelf! Binnen een gemeente kan alleen doorgegeven worden - en daarin tot traditie gemaakt worden - wat éérst als een geschenk van de Heer ontvangen is. Een gemeente laat zich geen vernieuwing van buitenaf opdringen, zelfs niet door een begaafd voorganger. Groei en vernieuwing zijn tinteling van leven. Een gemeente zal gevoelig zijn voor vernieuwing als ze die vernieuwing (ook in organisatie, eredienst en gebruiken) ervaart als een uitwerking van door God ontvangen leven. Om een voorbeeld te noemen: wanneer zal een gemeente er toe komen om zusters in de raad te verkiezen?

Niet wanneer in de gemeentevergadering een emancipatie-ideoloog opstaat die uitlegt dat vrouwen anders gediscrimineerd worden. Ook niet wanneer een theoloog Bijbelteksten zó weet uit te leggen dat tegenstanders van de vrouw in het ambt daarvan niet terug hebben. Wie langs deze weg een gemeente poogt te vernieuwen pleegt een geestelijke gewelddaad. De echte vernieuwing is een uitwerking van door de Heer gegeven leven. Een ontvangen zegen zoekt zich dan een weg in de gemeente. Een groeiend lichaam vormt zich nieuwe aders om die groei te voeden. Stel dat in een gemeente zusters zijn met onmiskenbare gaven voor pastoraat, leiding geven en bijbelonderricht. Wanneer de zegen van deze gaven in het spontane verkeer tussen gemeenteleden ervaren wordt, zal vroeg of laat de vraag opkomen waarom zulke zusters met zulke gaven ook niet binnen het verband van de raad mogen functioneren. Dat is vernieuwingsdrang die uit het gemeentelieven zelf geboren wordt. De ontvangen zegen prikkelt tot adequaat doorgeven ervan, óók in de gemeentelijke structuur.

Zoñ vernieuwing houdt geen gewelddadige aanslag op gemeentelijke tradities in. Traditie is geen doel in zichzelf. Traditie dient een doel. Traditie is het aderstelsel waardoor het leven stroomt in het lichaam van Christus. Wanneer dit lichaam groeit in kennis en ervaring, vormt het leven van Christus zichzelf nieuwe bloedvaten in het lichaam. Zo worden tradities vernieuwd.

Olof de Vries